

ANDRA SÖNDAGEN EFTER EPIFANIA

DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM

Introitus Psalm 128, Gt 1 Mos 2:15-25, Ep Rom 12:6-16, Ev Joh 2-12, predikotext II Joh 4:5-26 av Åke Malander

Du Herre Jesus, som har Livets Vatten, kom till oss och ge oss lite att dricka ur din källa. Amen.

Ordet Epifania betyder uppenbarelse. Den kyrkliga helgdag som vi Sverige traditionellt har brukat kalla Trettondedag Jul heter på de flesta håll i omvärlden just Epifania – Kristi uppenbarelse. Hans härlighet strålar emot oss vid de vise männens besök. Redan medan han ännu ligger i vaggan tar han emot de första hedningarnas tillbedjan.

Söndagarna efter Epifania har som innehåll hur Jesus på olika vis uppenbarar sin härlighet. Idag möter vi honom i två tämligen olika situationer. I evangeliet fick vi vara med vid världshistoriens mest omtalade bröllop. (Och ändå vet vi inte namnet på vare sig bruden eller brudgummen.) Jesu mor var där och även Jesus och lärjungarna var bjudna. Här fanns alltså *en* som inte var en vanlig bröllopgäst. Han som skapade oss till man och kvinna och instiftade äktenskapet, han delar nu med sin närvaro festglädjen när ett nytt äktenskap här ingås; han legitimerar och bekräftar och välsignar den ordning som han instiftade redan i skapelsen. Han kommer liksom fördold men uppenbarar sin härlighet – genom vinundret. Det är med andra ord en ren och ofördärvad fest och glädje vi möter här. Det kan vi ha i åtanke när vi nu går över till predikotexten i Joh 4.

JESUS UPPENBARAR SIN HÄRLIGHET – I SOL OCH I MOLN

Om vi i evangelietexten mötte en dag av Guds välbehags solglans, så möter vi predikotexten snarast motsatsen, en allt annat än upplyftande verklighet. Här är en situation där äktenskap och förhållandet mellan man och kvinna inte har blivit som det var avsett att vara – oavsett nu varför det hade blivit som det var.

Mitt i detta trista uppenbarar Jesus sin härlighet och här på ett tredubbelt vis. Han uppenbarar sin sanna mänsklighet. Han är vår broder och delar våra villkor. Trött och törstig efter en lång vandring sitter han där vid brunnen. Men kan detta också kallas hans härlighet? Ja, jämför med änglasången i julnatten, inkarnationens, människoblivandets under är omstrålat av Guds härlighet. Redan från Kyrkans första tid fanns det sådana som inte kunde tänka sig att Gud blivit en verklig människa av kött och blod som vi, utan man menade, förenklat uttryckt, att han framträdde i en mänsklig skepnad. Men det som för människor är en stötesten är för änglarna till lovsång.

Nåväl, nu är han således i Samarien. Judarna gick inte gärna igenom Samarien, detta halvhedniska land och folk. Fiendskapen mellan judarna och samariterna bryr sig emellertid inte Jesus om, han har ett ärende hit idag. Evangelium ska predikas i Judeen och sedan i Samarien och vidare intill jordens yttersta gränser. När han nu sitter där ensam vid brunnen, se då kommer en samaritisk kvinna dit för att hämta vatten. Vi vet en del om henne och hennes liv. Hon har varit gift fem gånger. Hur äktenskapen upplösts vet vi inte, men det finns egentligen bara två möjligheter: antingen har mannen dött, hon har blivit änka, eller så har han skilt sig från henne, hon har blivit förskjuten. Som kvinna kunde hon inte själv ta ut skilsmässa. Hon är alltså en hårt prövad kvinna, och därtill kommer att hon, förmodligen, anses vara syndigare än andra kvinnor eftersom Gud straffar henne och tar hennes man/män ifrån henne. Och till råga på allt så har hon nu ett orätt, ett syndigt förhållande med en man. Varför hon

kommer ensam mitt på dagen säger inte texten något om, men vi kan väl anta att hon inte ville träffa de andra kvinnorna där, och det var lika bra det, för de hade ingen hjälp och vägledning att ge henne i hennes trassliga liv. Hon skulle behöva träffa en helt annan person. Och se, just den personen sitter här och väntar på henne. Lyckliga stund!

Ska vi läsa vår text som en omvändelseskildring? Kanske, men jag tror att Johannes, evangelisten och aposteln, här ser och ger oss något mer och djupare än så. Hans evangelium brukar lyfta fram ”det som sker i det som synes ske”. Det är i själva verket ett litet drama som här utspelar sig. Den sanna, fullkomliga Gudsuppenbarelse, Jesus själv, Kristus kommen i köttet, möter och bemöter den villfarande och förvridna samaritiska traditionen. Det blir ett märkligt samtal. Det börjar gåtfullt och passerar både lag och evangelium innan det slutar i full klartext.

”Ge mig lite att dricka!” Ett vanligt lekamligt behov leder över till andliga frågor. Hans begäran aktualiserar hos kvinnan den gamla motsättningen mellan judar och samariter och mellan den judiska gudstjänsten och den samaritiska. Motsättningen är sekelgammal, men den är i grund och botten bara varianter av lagens väg. Jesus talar istället om Guds *gåva* och om sin egen person. Han, och endast han ger Livets Vatten, det vatten som släcker själens törst. Hennes närmast retoriska fråga: ”Inte är väl du förmer än vår fader Jakob?” innehåller nog mer än bara frågan om ett kärl att hämta upp vattnet med, häri torde även ligga: inte är väl du och din judiska tradition förmer än vad vi har fått från vår fader Jakob? Jo just så är det. Det ni samariter åberopar er på har inget att komma med. Man blir törstig igen, det har ingen bot att ge. Nu är det dessutom så att både er samaritiska tradition liksom även den judiska är en temporär ordning. Det vatten som kan bli till en källa med evigt liv finns bara hos Jesus, det kan bara han ge. Dagliga och årliga offer har haft sin tid och ersätts nu med ett offer en gång för alla. Och då är det inte längre fråga om Jerusalem eller Gerissim. Hela den tvist du talar om, kära samaritiska kvinna, är ett passerat stadium.

Men se nu här! När Jesus undervisar frälsningshistorisk så glömmer han likväl inte denna arma kvinna som enskild person. (På samma sätt är den kristna predikan alltid både till individ och kollektiv, den enskilde och församlingen som helhet.) ”Gå och hämta din man!” Aj då, detta träffade en öm punkt, och svaret blir korthugget: ”Jag har ingen man.” Här är det lagens predikan som gör sin tjänst och blottar det som både hon och mannen ifråga naturligtvis är medvetna om men säkert försöker förtränga, att deras förhållande är synd inför Herren. Något mer om hennes personliga liv berättar inte Johannes, men Jesu ord öppnar hennes ögon. Med sitt genomskådande avslöjande av hennes liv uppenbarar Jesus ånyo sin härlighet. *”Herre, jag märker att du är profet.”*

Den här kvinnan är på sätt och vis en bild av hela Samarien och samariterna. Liksom hennes äktenskapliga situation stod inte rätt till, så stod inte samariternas gudsdyrkan rätt till. ”Ni tillber vad ni inte känner.” De känner således inte Gud. Det som den moderna ekumenismen inte vill kännas vid är för Jesus en självklarhet, nämligen skillnaden mellan sann och falsk gudstro. Frälsningslinjen från Abraham till Messias går via judarna, inte via samariterna och deras traditioner. Men snart, ja redan nu, bryter det nya förbundets tillbedjan in. Då är det inte längre fråga om rätt plats utan om en tillbedjan i Ande och sanning – helt oberoende av folk och land och plats, en tillbedjan av dem som är födda på nytt av vatten och Ande.

Samariterna hade bara de fem Moseböckerna som helig skrift, men det räckte för att de skulle känna till löftet om Messias. Därför kunde hon bekänna: *”Jag vet att Messias ska komma, han som kallas Kristus.”* Och nu uppenbarar Jesus i bländande klartext sin härlighet. Den hon talar med är inte en profet, han är JAG ÄR, han är den Messias som Mose skrivit om. Han *har* kommit och ska inte bara ”undervisa oss om allt” utan framför allt göra det som den här kvinnan och du och jag och alla människor mest av allt behöver: Han ska försona hennes och din och min och hela världens syndaskuld, han är Guds Lamm som borttar världens synd.

Så går försoningens ord ut till Samarien och ut i hela världen, ja ända till oss här längst upp i Nordens trakter. Samma gudomliga Ord, samma lagens Ord som manar till syndabekännelse, samma nådens Ord som manar till tro på syndernas förlåtelse, samma dop, samma avlösning, samma nattvard kommer han med och räcker fram till dig och mig än idag. *”Tro mig”* sa han då. *”Tro mig”* säger han idag: *Jag har kommit för att du ska ha liv, och liv övernog. Amen.*

Du Herre som blev kvar hos samariterna två dagar, vi ber dig: bli kvar hos oss alla dagar och mätta oss med ditt goda.

Amen.